

מִרְן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הֵרֵב חַיִּים יַעֲקֹב גּוֹלְדוּיִכְט זצ"ל

איסור אבר מן החי לאדם הראשון

איתא בסנהדרין נ"ו ב', אכל תאכל ולא אבר מן החי. ומבואר דאבר מן החי נאסר לאדם הראשון. והקשו רש"י ותוס' על אתר, הא אמרי' לקמן נ"ט ב' דאדה"ר לא הותר לו בשר באכילה (ואין לומר דתנא דברייתא לא ס"ל הכי, דהא אמרי' לקמן נ"ז א', דתנא דבי מנשה דמפיק ד"ך ועייל ס"ך נפיק איסור גזל לב"נ מקרא דכירק עשב ולא כירק גינה, ותנא דברייתא דנפיק איסור גזל מקרא דמכל עץ הגן, סבר דקרא דכירק עשב למישרי בשר הוא דאתא. מבואר להדיא דתנא דברייתא ס"ל דאיכא איסור בשר לאדה"ר) ותירצו דאיסור בשר הוא רק להמית ולאכול, אבל במתה מאליה - מותר, ואיסור אבר מן החי הוא אפילו בנפל מאליו.

והרמב"ם בפ"ט מהל' מלכים ה"א פוסק על ששה דברים נצטווה אדה"ר וכו' הוסיף לנח אבר מן החי שנאמר 'אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו'. וזהו שלא כתנא דברייתא דס"ל דאבמ"ה נאסר לאדה"ר. וכתב הכס"מ דמהא דאמר רב דאדה"ר לא הותר לו בשר באכילה, משמע לי' להר"מ דאבמ"ה לא נאסר לאדה"ר, וקרא דאכל תאכל אסמכתא בעלמא היא. וכבר תמה בלח"מ מהא דאמרי' לקמן דתנא דבי מנשה נפיק איסור אבמ"ה לב"נ מקרא דאך בשר וגו', ותנא דברייתא ס"ל דקרא דאך בשר וגו' למישרי שרצים הוא דאתא, ולדברי הכס"מ בשיטת הר"מ הרי גם תנא דברייתא נפיק עיקר איסור אבמ"ה לב"נ מקרא דאך בשר וגו', וצ"ע.

ואשר נראה בישוב דברי הר"מ, דהנה אמרי' לקמן "אר"י אמר רב אדם הראשון לא הותר לו בשר באכילה דכתיב 'לכם יהי לאכלה ולכל חית הארץ' ולא חית הארץ לכם, וכשבאו ב"נ התיר להם שנא' כירק עשב נתתי לכם את כל, יכול לא יהא אבמ"ה נוהג בו, ת"ל אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו. יכול אף לשרצים ת"ל אך, יעו"ש"י. והנה החילוק שחלקו רש"י ותוס' בין איסור בשר דהוא רק להמית ולאכול, לאיסור אבמ"ה דאסור אפי' בנפל מאליו, הלא מבואר הוא, דבשר אינו אסור בעצמותו אלא מפני שלא נמסרו חית הארץ ברשות האדם להמיתן ולאכול את בשרן ומשו"כ במתה מאליו מותר, (ויעו"י ביד רמ"ה שהק' באמת לפי"ז אדאשמעי' שאסור לא לאכול בשר, לשמע"י דלא הותר לו להמית). משא"כ אבמ"ה שאסור בעצמותו כשאר מאכלות אסורות, ומשו"כ אסור אפי' בנפל מאליו.

ונראה דפשוט לו להר"מ דבקרא דכירק עשב נתתי לכם את כל, לא נאמר היתר לאיסורים, אלא דאיסור בשר שישודו הוא משום דלא נמסרו חית הארץ ברשות האדם,

הוא שהותר בקרא דנתתי לכם את כל, ואשר לפיזיזי הי' קשה לו להר"מ מאי דאמר רב יכול יהא אבמ"ה נוהג בו, דמהיכי תיתי שאיסור אבמ"ה שהוא אסור בעצמותו, הותר בקרא דנתתי לכם את כל, ומזה הכריח הר"מ דרב לא ס"ל איסור אבמ"ה לאדה"ר, והי' אסור באבמ"ה מטעם בשר, ומשו"ה קאמר שפיר דהותר בשר לב"נ בכל זאת לא הותר לו אבמ"ה מקרא דאך בשר וגו'. ואה"נ דתנא דברייתא ס"ל שנאסר בשר לאדה"ר וס"ל גם דנאסר לו אבמ"ה, וקרא דאכל תאכל דרשא גמורה היא, ולדידי בע"כ צריך לחלק בין מתה מאלי לנפל כמו שחילקו רש"י ותוס'. אבל רב לא ס"ל בהא כתנא דברייתא וכמוש"נ והר"מ פ"י כרב, וזהו שכ' דאדה"ר נצטווה על ששה דברים.

ונראה עוד, דסברא זו דבקרא דנתתי לכם את כל לא נאמר היתר לאיסורים, יצא לו להר"מ מגופא דסוגיא, דאמר"י דתנא דבי מנשה יליף איסור אבמ"ה מקרא דאך בשר וגו'. ותנא דברייתא ס"ל דההוא למישרי שרצים הוא דאתא, ואם נאמר דגם לתנא דברייתא הו"א דאיסור אבמ"ה שנאסר לאדה"ר הותר בקרא דנתתי לכם את כל, אי לאו קרא דאך בשר וגו', א"כ מאי קאמר"י ההוא למישרי שרצים הוא דאתא, עדיפא מיניה הו"ל למימר דקרא אתא למימר דאיסור אבמ"ה לא הותר לב"נ בקרא דנתתי לכם את כל. ומוכרח מזה דלתנא דברייתא לא הותר איסור אבמ"ה בקרא דנתתי לכם את כל אפי' בלאו קרא דאך בשר וגו', וע"כ דהוא משום דס"ל דנאסר אבמ"ה לאדה"ר אעפ"י שנאסר לו בשר, וא"כ הוא אסור בעצמותו וממילא לא הותר בקרא דנתתי לכם את כל. ומינה דרב דקאמר דאי לאו קרא דאך בשר וגו' הו"א דהותר אבמ"ה לב"נ, בע"כ דס"ל דלאדה"ר לא נאסר אבמ"ה אלא דהי' אסור מדין בשר, והר"מ דפוסק כוותי' שפיר כ' דלא נאסר אבמ"ה לאדה"ר, ודו"ק.